

Tone gyangbate kenj Pita be ηmarase ne

¹ Tone kei lee manj Pita ηon me yee Yesu Kristo kpilale e ne gyanj. Mee ηmarase kei mee yelee emee banj Wurubuaee ba lese yee o balan, te e be yaasee gyu ka bese ηoola Pontuse na Galatia na Kapadosia na Esia na Bitinia teelese man ne.

² De kya Wurubuaee wulaa bakewo see leenanj gyangba gyangba kenj nyi waa lese ηon yee o balan. Non tee la o felinj ηon doo lese ηon, te o desina ηon see ηgba ηon gbagba o balan ne, na e ka som Yesu Kristo. Na Yesu Kristo ka mo o fatabo faafo e nombiakumee pou leki, na e ka bese balan banj ayimee be doo e wose man ya Wurubuaee siaman. De Gbenjyoo Wurubuaee waa mo o beree kenj boele ηon nideli na waa fa ηon wosefeerenj.

Loo kegyakaa kpaakpaate

³ E yela dee lese de Gbenjyoo Yesu Kristo o kya Wurubuaee ηon yele. Non wii na de waranjase nideli, mena doo te o teeewo Yesu Kristo kefonj lee yenj man kenj doo fa daa nyeedonj wole. Mena nyeedonj wole kei doo te de dana loo kegyakaa kekpaanji waa gyuuusu daa lee yenj man wee daale.

⁴ Mena doo de loo gyakaa nyi dee nyinj aboo kpaakpaanji ηan Wurubuaee be desina see o balan adido ne. Mena aboo kenja yee aboo ηan ηoo

gyae ɲa ke wɔlɛɛ ya, te ɲɔɔ gyae ɲa ke pɔ mo ya. Ne gyae ke doo ɲa kedoobii kekpaakekpaa.

⁵ Lee ε kelɛɛdi dɔɔ Wurubuare ta mo ɔ don ɔ ne gyee ɲon na kolo be nyin yee ɲon ya, kelii deban ken tɛɛle kei gyae ke gyu kɔ ɔto. Wurubuare wulaa bakewɔ see nyi, waa lese mena ken waa lɛɛ balan nyee nɛ wola mena deban kenan man.

⁶ Mena dɔɔ kaboena nyi yaa yela mena nombia kenɲa ke yee ɲon gyon. Mɔna deban kei dɔɔ n te yee ya na ε kena diyem deban kyomii, nawolo nyi baa kɛɛse ɲon kɛɛ lee gbɛɛnen burum man. Mɔna ε tɔɔse nyi mena kekɛɛsekɛɛ kei be gyae ke kyare ya na ka te kɔn ɔto.

⁷ Kekɛɛsekɛɛ kenɲa ne kɔn bo ε dɔɔ na ka lese ε kelɛɛdi dinɔɔ ken ka kela kɔba yayam gba nɛ wola. Kɔba yayam gba koran pɛ baa naa ke dinɔɔ gbagba na, bɛɛ do ke bo boalan man. Kenan wɔle koran na kɛɛ tale wɔlɛɛ. Te n kɛɛ na Kristotena kelɛɛdi ne hia kela kɔba yayam. Nyi ε kelɛɛdi yee anokoare te ε sen ke man kenken na, wee ken de Gbenjyoo Yesu Kristo waa lese ɔ wose wola balan pou nɛ, Wurubuare waa do ɲon nɔɔ fa ɲon karan na waa yela ε ka bese gyoorobia.

⁸ E te naa ta de Gbenjyoo Yesu na ε sia ya, mɔna ε ne gyae e. Ken na ken ε bɛɛ naa e na ε sia deban kei koran ya nɛ, ε ne lɛɛ e di te gyon ken ke tan keyako ya nɛ doo ε man.

⁹ Nawolo nyi nyeekelɛɛ ken dɔɔ ε be kaa lɛɛ Wurubuare di nɛ ε ne nyin ke.

¹⁰ Wurubuare akpenkpenjyɔɔra ban bɔɔ yako Wurubuare bɛɛɛ ken waa mo boele ɲon

wose man nombia see ne, yase be sia bukitii tona, keo ne man nideli na baa gyen nyeekelee kei wose man nombia nideli.

¹¹ Kristo felij non o doo Wurubuare akpenkpengyoora ban man ne, yako na wo mena ken Kristo waa naa diyem pena o kaa nyin gyoorobiiri na obuo. Mena doo be yee kakyen gyoo nombia nan man na baa gyen deban ken mena nombia kena gyae ke kon, na gbeg ken man ne gyae ka mo kon.

¹² Wurubuare lesewo wola wo nyi nombia nan bee yako ne te yee fa ban gbagba ya, mona ne yee fa balan ban baa kon be wole ne. Mena balan benan yena emee ban e ne nyii nombia kena ne. Nombia nenan yena nyeedon nombia nan balan ne tee Wurubuare felij non o be kpili lee adido ne don doo kolosi fa non ne. Wurubuare kpilala ban be kyaa adido ne gbagba koran gyawo nideli nyi baa gyen mena nombia kena man.

Ɛ kyaa ken ayimee na doo e wose man ya

¹³ Lee mena doo e yela ya agyuense ke doo non kyekyee, na e ke desina e wose na e ke tale yee Wurubuare kegyaebii. E tela e wose nideli na e ka mo e loo pou yakaa Wurubuare beree ken waa mo boele non wee ken de Gbengyoo Yesu Kristo waa bese kon bela ne doo.

¹⁴ Ken e yee Wurubuare bia gbagbawo te e ne nyii o dei ne doo, e na bese e wole gyu ke yee aboo nan e be yee gyanba ken e ba gyen Wurubuare ne ya.

15 Ε τῶσε νϋι Wurubuarε ηον ὁ be baake ηον κῶη ὁ gyan νε, ὁ yεε walaη ηον ayimεε be doo ὁ man ya. Mena δῶῶ kpene kamase keη ε ke yεε na, ε keε νϋι ayimεε na doo ke man ya.

16 Wurubuarε nombia aηmaraseη see ηan yakowῶ yenaη daale nyiaa, “Wurubuarε kpa ε na yeli ayimεε ke doo ε wose man korakora ya, nawolo νϋι ayimεε be doo me man ya.”

17 Ε ne fane na ε ne baake Wurubuarε νϋι de kya. Νον Wurubuarε ne diina walaη kamase nombia ηgba mena keη ὀtenate nombia ayεesa doo νε. Ὁ beε keε ηolo siaman pεte ὁ ne di ὁ nombia ya. Mena δῶῶ debaη keη ε kyaa tεεle kei δῶῶ ηgba ηῶola νε, ε mo obuο fa ηον Wurubuarε.

18 Nawolo νϋι ε gyeη kpene keη Wurubuarε ba mo τῶ kom λεε ηον, te ε be nyiη ε wose lee nombiakumεε ηan ε be kasee lee ε naanaῶ gyan νε man. Na kῶba yayam yaa kῶba wolom ηan ne wῶλεε νε te ὁ moowῶ λεε ηον ya.

19 Μῶna Yesu Kristo fatabo keη ke dana koya doη νε te Wurubuarε moowῶ τῶ ε nyeeman kom. Yesu Kristo kei yεε ηgba nambu ηον ayimεε kamase be doo ὁ wose man ya te bῶῶ mo deesi νε.

20 Pεte Wurubuarε ke yεε tεεle kei νε, na ὁ taη ke wulaa lese Yesu Kristo see νϋι waa kaa yeη λεε daa wee daale. Μῶna εmεε δῶῶ te ὁ lese e wola debaη keη tεεle kei ne gyu kῶ ὀto νε.

21 Lee ηον Kristo δῶῶ te ε λεε Wurubuarε ηον ὁ be gyuusυ e lee yeη man te ὁ ba lese e yele νε di. Mena δῶῶ te ε keλεεdi na ε loo pou gyakae Wurubuarε δῶῶ νε.

22 Ma gyeŋ nyi ε ne di nombia ŋan ŋe doo na ŋe gbεε ne dɔɔ te ε ne gyae ε tebia Kristotena mɔ nideli, mena dɔɔ ayimεε kamase be doo ε man ya. Nεnεε dɔɔ, ε keε na ε ke gyae dɔŋa nideli lee ε konɔɔse man.

23 Nawolo nyi Wurubuare ta lola ŋon wɔle. Mɔna na deniwalaŋ ŋon ɔ be gyae waa kyaa kekpaakekpaa ya ne dɔɔ te ɔ tεεwɔ lola ŋon wɔle ya. Ɔ tεε ŋon Wurubuare nombia ŋan ŋe bεε taŋ ya, te ŋe bεε kyεεkee korakora ya ne dɔɔ lola ŋon wɔle.

24 Wurubuare nombia aŋmaraseŋ see ŋan yakowɔ yenaŋ daale nyiaa,
 “Walaŋ kamase yεε ŋgba ŋale ne,
     te ɔ gyoorobiiri mɔ pou yεε ŋgba ka
     kyeŋkyeŋkɔɔse ne.
 Ŋale keŋ na yem na ka kyeŋkyeŋkɔɔse ŋan mɔ
 te kpiisi yala.

25 Mɔna de Gbeŋgyoo Wurubuare nombia ŋan
 dɔɔ
 ŋan kyaa kekpaakekpaa.”
 Nombia ŋenaŋ yena nyeedoŋ nombia ŋan bɔɔ
 kolosi fa ŋon ne.

2

1 Nεnεε be ta lola ŋon wɔle. Mena dɔɔ ε lese nombiakumεε kamase lee ε kekyaabii man. Ε na dii akεrεε bela ya. Ε na yεε nɔɔse ala ala ya. Ε na yeli ε sia keyεε balan abɔɔ ya. Ε na wɔlεε balan yela lee gbεε kamase man ya.

2 Mɔna deban kamase na ε yela Wurubuare nombia ŋan ŋaageŋ ke gyɔ ŋon loo, ŋgba mena keŋ dide loŋ ne gyɔ biikyaa loo ne. Akpaa ε yεε

mena na gyae ke yela ε ka bee ε kelεedi ken man nideli, na ε ke nyin nyeedon kekpa ken.

³ Ε yela ε loo ke yakaa mena nombia ken dɔɔ deban kamase, nawolo nyi emεε gbagba te naa nyi de Gbenjyoo Yesu Kristo dana wε nideli.

⁴ Mena dɔɔ ε tuu benaa de Gbenjyoo Yesu Kristo, nawolo nyi non yena nyeedon pou nyee. Ɔ yεε ηgba boe ken deni maara ne keε ke nyi kɔɔ tan tɔnɔɔ ya nε. Mɔna Wurubuarε non ɔ ba lese e nε siaman na, ɔ dana tɔnɔɔ nideli.

⁵ Emεε mɔ te nyin nyeedon. Ε yεε yaa ηgba boya ηan Wurubuarε ba mo ɔ ne ma ɔ deni dinaa ken nε, te ε bese ɔ saese na ε ke ta Yesu Kristo dɔɔ fa e kedi ken na gyoo ɔ sia.

⁶ Nawolo nyi Wurubuarε nombia anmarasen see ηan yakowɔ yenan daale nyiaa,
 “Wurubuarε kpa ε keε,
 me ta mo boe kpaakpaate daale
 mεε see deni mokɔɔ Gyerusalem donɔɔ
 man.

Man lese na e,
 mena dɔɔ walan kamase non
 ɔ lεε e di na desεn be gyae ke kyan e ya.”

⁷ Emεε ban ε ne lεε e di nε dɔɔ ɔ dana tɔnɔɔ fa non, mɔna balan ban bɔɔ bεε e nε dɔɔ ba te yeli Wurubuarε nombia ηan ɔ be ηmarase see nε te kaa yεε ampan. Nombia ηenan yena nyi,
 “Boe ken deni maara be bεε ke nε,
 ken bese la kaa yεε boe ken
 kɔɔ kyan deni ken sen kenken.”

⁸ Wurubuarε nombia anmarasen see ηan besewɔ yako yenan daale bela nyiaa,

“Boe kei dɔɔ te balan baa gyo nae kpan̄te.

Mena boe kenan̄ dɔɔ ke te balan baa sarakee
yala.”

Kpene ken̄ dɔɔ te baa sarakee ke dɔɔ yala yena
nyi ba te bɛɛ Wurubuarɛ nombia n̄an.

Wurubuarɛ wulaa yakowɔ lee gyan̄gba
gyan̄gba ken̄ nyi be fareba kenan̄.

⁹ Mɔna emɛɛ dɔɔ, emɛɛ yena balan̄ ban̄
Wurubuarɛ ba lese nɛ. Emɛɛ yena ɔ saese na ɔ
gyoorobia. Emɛɛ yena balan̄ ban̄ Wurubuarɛ ba
lese te ɔ be desina wɔ see fa ɔ wose. Emɛɛ yena
Wurubuarɛ balan̄ gbagba ban̄. N̄on lesena n̄on
na ɛ ke nyin̄ kolosi ɔ nombia dinaana n̄an n̄ɔɔ
tan̄ keyako ya nɛ fa balan̄. N̄on lesena n̄on lee
ditin̄tɛɛ man kɔn̄ ɔ ken̄man̄ee dinaa ken̄ man.

¹⁰ Gyan̄gba ken̄ na nafɔ ɛ te yɛɛ Wurubuarɛ
balan̄wɔ ya, mɔna nɛnɛɛ dɔɔ ɛ te kaa bese ɔ
balan̄ gbagba. Gyan̄gba ken̄ na Wurubuarɛ te
wii ɛ waran̄ase ya, mɔna nɛnɛɛ dɔɔ ɔ te kaa wii
ɛ waran̄ase.

¹¹ Me tebia kpaakpaa, ɛ toose nyi ɛ yɛɛ
n̄ɔɔlawɔ te ɛ be gyae ɛ ke kyaa tɛɛle kei dɔɔ
kekpaakekpa a ya. Mena dɔɔ mɛɛ waase n̄on bo
nyiaa, ɛ lese ɛ wose lee ɛ wosenaane lookum
ken̄ ne wɔn̄ee n̄on wee na wee nɛ man. Nawolo
nyi mena abɔɔ n̄enan̄ be gyae ke yela ɛ ke tale
yɛɛ Wurubuarɛ kegyaebii ya.

¹² Ken̄ ɛ kyaa bom na balan̄ ban̄ ba te yɛɛ
Kristotenawɔ ya nɛ dɔɔ, ɛ yela ɛ kekyaabii ke
yɛɛ loo. Nyi akpaa be yako gba nyi “Kristotena
kɛwɔ yɛɛ nombiakumɛɛyɛɛrawɔ” na, ɛ yela baa
naa abɔɔ kpaakpaa n̄an ɛ ne yɛɛ nɛ na deban̄

keŋ Wurubuare waa bese koŋ kaa di balan nombia na, baa nyin lese o yeŋe.

Ɛ yokoŋse Ɛ wose fa Ɛ siamantena

¹³ Ɛ yeŋe balan baŋ Ɛ silana de Gbenŋgyoo Yesu Kristo, mena doo Ɛ yokoŋse Ɛ wose fa balan baŋ pou bee di doŋ teŋele kei doo ne. Ɛ mo obuo fa gyoo dinaa ŋon o ne di doŋ walaŋ kamase doo ne.

¹⁴ Mena mo te Ɛ mo obuo fa balan baŋ gyoo dinaa ŋon ba lese wo nyi baa woŋ nombiakumeeƳera deŋele, na baa keŋele balan baŋ bee yeŋe nombia kpaakpaa ne.

¹⁵ Nawolo nyi Wurubuare kegyaebii yena nyi yaa yeŋe nombia kpaakpaa lee Ɛ kekyaabii man. Akpaa Ɛ yeŋe mena na balan baŋ boŋ gyeŋ kolo ya te bee woŋele Ɛ yeŋe ne, be gyae baa nyin nombiikum daale kolosi lee Ɛ wose man ya.

¹⁶ Ɛ kyaa ŋgba balan baŋ be kyaa ba wose doo ne. Moŋa Ɛ na yeli Ɛ wose doo kekyaa kenan ke fa ŋon gbɛɛ na Ɛ ke yeŋe nombiakumee ya. Ɛ kyaa ŋgba balan baŋ bee som Wurubuare ne.

¹⁷ Ɛ mo obuo fa walaŋ kamase, na Ɛ ke gyae Ɛ tebia Kristotena baŋ mo. Ɛ yela Wurubuare keyee ke doo Ɛ man debaŋ kamase, na Ɛ ka mo obuo fa Ɛ gyoo dinaa ŋon.

¹⁸ Ɛmeɛ baŋ Ɛ kyaa balan gyaŋ ne, Ɛ yokoŋse Ɛ wose fa Ɛ gbenŋgyoona na Ɛ ka mo obuo fa wo nideli. Na Ɛ gbenŋgyoona baŋ be dei te ba woɛ ne baagen te Ɛ ke yokoŋse Ɛ wose fa ya, moŋa kaboena nyi yaa yokoŋse Ɛ wose fa Ɛ gbenŋgyoona baŋ be dana akpanyanŋyan mo ne.

19 Nyi akpaa walaŋ ɲon ɔ loo gyakaa nyi waa yɛɛ Wurubuare kegyaebii de naa diyem keŋ nafɔ tekaboena nyi waa naa ya te ɔ tale seŋ ke man keŋkeŋ kelii ɔto na, Wurubuare waa hiraa e.

20 Akpaa nyi ε man ɲolo de yɛɛ kolo kum te bee tuku e te ɔ nyiŋ konɔɔ seŋ lɛɛ ɔ ketuku kenan pou na, won ɔɔ te kaboena nyi baa kɛlɛɛ e? Mɔna akpaa n nombia kpaakpaa keyɛɛ ɔɔ te n ne naa diyem te n nyiŋ konɔɔ seŋ ke man keŋkeŋ kelii ɔto na, kenan na Wurubuare waa hiraa neŋ.

21 Mena nombia keŋa ɔɔ te Wurubuare baake ɲon nyi ε kaa bese ɔ balan, nawolo nyi Kristo gbagba mɔ naa diyem ε ɔɔ. ɔ yɛɛ mena see ɲon na ε ke nyiŋ kasee e na ε ke sila ɔ nawɔɔ.

22 “ɲon Kristo te yɛɛ dukum daale ya, te ɲolo mɔ te nyii dekara nombii daale mɔ lee ɔ nɔɔman korakora ya.”

23 Deban keŋ bɔɔ tee e nɛ, ɔ ta tee ɲolo tɔ kom ya. ɔ naa diyem mɔna ɔ te falaa ɲolo ya. ɔ moo ɔ sia bo gyakaa Wurubuare ɲon ɔ ne di nombia na ke gbɛɛ nɛ ɔɔ.

24 ɲon Yesu Kristo gbagba lɛɛ na de nombiakumɛɛ pou seele deban keŋ bɔɔ gyo e mataa ɔpanɔan ɔɔ nɛ. Na ke yela dee nyiŋ da wose lee de nombiakumɛɛ pou man, na dɛɛ kyaa Wurubuare kegyaebii man. Kristo gyamɛɛ ɲan ɔ be nyim nɛ ɔɔ te de nyiŋa kawee kekyɔ.

25 Gyanɔba keŋ na nafɔ ε yɛɛ ɲgba namense ban bɔɔ yoo nɛ. Mɔna nɛnɛɛ ɔɔ ε ta bese kɔŋ ε silana ε Gbenɔgyoo ɲon ɔ ne kɛɛ ε ɔɔ ɲgba

namensekeelere ne, na kolo kum kamase be yee non ya.

3

Ala na be baala

¹ Emee ban e yee ala yalalawo ne, kaboena nyi yaa yokose e wose fa e baala. Akpaa e yee mena na, e dinoo gyae ke yela e baala ban booo ne lee Wurubuaere nombia nan di ya ne, ke kyeekee ba agyuen na be kaa lee Kristo di ken ta tekaa yee nyi e ka mo e noo yako wo nombii daale ya.

² Nawolo nyi e baala ban baa naa e dinoo kpaakpaa ken e dana, na mena ken e ne bu Wurubuaere nideli ne.

³ Na aboo nan e ka mo desina e wose ngba nyeeya ke desina, na koba yayam aboo kado na aboo kpaakpaa nyinan kado ne gyae la ke yela e ke yee kyeo ya.

⁴ Mona e yela e dinoo gbagba ken ka lese e kyeo wola. Ken yena konoo kenyin na wose keyokose. Kei yena kyeo ken ke bee wolee ya te kee gyoo Wurubuaere sia mo.

⁵ Nawolo nyi mena te gyanngba ala ban booo mo be loo pou gyakaa Wurubuaere doo ne, moo be dinoo lese ba kyeo wola. Be yokose ba wose fa be baala.

⁶ Mena te alo non bee baake e nyi Saara ne mo yee wo. O nyii o baale Abraham dei te o baake e nyi o gbenngyoo. Mena doo akpaa e yee nombia kpaakpaa deban kamase te e te yee kolo ya na, emee mo ta bese o bia.

⁷ Emee baala yalala mo, mena mo te akpaa emee na e weela kyaa na kaboena nyi yaa wii

be waraᅇase na ε ke nyiᅇ konᅇᅇ fa wᅇ, nawolo nyi ban be dana doᅇ ᅇgba εmeε ya. Ε mo obuο fa wᅇ nawolo nyi Wurubuaε na mo ᅇ beεε keᅇ boele wᅇ ᅇgba mena keᅇ ᅇ na mo boele ᅇᅇn nε. Akpaa ε yeε mena na, kolo be gyae ke tᅇ ε kefane gbεε ya.

Nombia kpaakpaa keyεε na ka diyem kena

⁸ Me nombii ᅇtomante yeᅇa nyiaa, ε popou ε yeε nᅇᅇdokolon. Ε wii doᅇᅇa waraᅇase na ε ke gyae ε tebia Kristotena ban mᅇ, nawolo nyi ε yeε balan dokolon. Ε wii doᅇᅇa waraᅇase, na ε ke yᅇkᅇse ε wose fa doᅇᅇa.

⁹ Akpaa ᅇᅇlo de yeε neᅇ nombiikum na, na mo dukum tᅇ e kom ya. Akpaa ᅇᅇlo da tee neᅇ na, nyan na tee e tᅇ kom ya. Mᅇna nyan sola Wurubuaε wosefeεreᅇ fa e. Nawolo nyi kei doᅇ te Wurubuaε baake ᅇᅇn, na waa nyiᅇ hiraa ᅇᅇn.

¹⁰ Nawolo nyi Wurubuaε nombia anmarasen see ᅇᅇn yakowᅇ yeᅇaᅇ daale nyiaa,

“Akpaa ᅇᅇlo ne gyae nyi ᅇ kekyaabii man
ke de fa e na waa kyaa gyu siaman na,
kenan na kaboena nyi waa tina
nombiakumεε
keyεε na akεεε nombia kekolosi yela.

¹¹ Kaboena nyi ᅇtenate dεε wᅇᅇ ᅇ wose
lee nombiakumεε keyεε man
na waa yeε nombia kpaakpaa.

Kaboena nyi waa yase ᅇ sia gyae wosefeεreᅇ
gbεε
na waa sila ke.

¹² Nawolo nyi Wurubuaε sia gyakaa balan ban

bɛɛ yɛɛ nombia kpaakpaa nɛ dɔɔ,
te debaŋ kamaɛ mɔ na ɔ ne nyii ba kefane.

Mɔna balan baŋ bɛɛ yɛɛ nombiakumɛɛ nɛ dɔɔ,
Wurubuarɛ na lese ɔ sia yela wɔ.”

¹³ Nyi akpaa ɛ ne yɛɛ kakyeŋ lee ɛ konɔɔ man
nyi ɛ ke yɛɛ nombia kpaakpaa na, amɔte kyaa
la keŋ waa tale yɛɛ ŋon kolo kum?

¹⁴ Mɔna akpaa ɛ naa diyem lee nombia
kpaakpaa keyɛɛ dɔɔ na, ɛmɛɛ na nyeebam. ɛ na
yee denibalan ya, te ɛ na yeli ɛ wɔɛ ke lɔ ŋon
mɔ ya.

¹⁵ ɛ bu Yesu Kristo nideli lee ɛ konɔɔse man,
nawolo nyi ɔ yɛɛ de Gbenjyoo e. ɛ doo ɛ wose
dɔɔ keŋ nyi ŋolo de bɔɔse ŋon nombii daale lee
kpene keŋ dɔɔ te ɛ loo gyakaa Yesu Kristo dɔɔ
na, ɛ ke nyiŋ tale tiranɔɔ fa ɔtenate. Mɔna ɛ mo
wose keyɔkɔse na obuo tiranɔɔ fa ɔtenate.

¹⁶ ɛ mo wose keyɔkɔse na obuo tira mena
nombia ŋenanɔ nɔɔ, na ke yela ɛ konɔɔ man
nombia ke doo ŋon kyɛɛkyɛɛ. Akpaa ɛ yɛɛ
mena na desɛŋ gyae ke kyan balan baŋ bee
kolosi nombiakumɛɛ lee ɛ dinɔɔ kpaakpaa keŋ
ɛ dana lee Kristo man nɛ.

¹⁷ Nyi akpaa ke yɛɛ Wurubuarɛ kegyaebii ke
nyi yaa naa diyem lee nombia kpaakpaa keyɛɛ
dɔɔ na, ke dei kela keŋ ɛ kena diyem lee
nombiakumɛɛ keyɛɛ dɔɔ.

¹⁸ Nawolo nyi Yesu Kristo gbagba ŋon dukum
kamaɛ be doo ɔ man ya nɛ, yeŋ dokolon te ɔ
yeŋawɔ fa daa nombiakumɛɛyɛɛra keŋ ɔ be
gyae waa yeŋ bela ya, na waa nyiŋ mo daa
bena na Wurubuarɛ. Ba koo e, mɔna

Wurubuarɛ tɛɛwɔ ɔ felin nɔn dɔɔ gyuusuu e lee yɛn man.

¹⁹ Kenan wɔle na, Wurubuarɛ felin nɔn yela ɔ gyuuwɔ ke gyo anokoare nombia nɔn dekpɛnkɛn fa woya ban bɔɔ kyan wɔ tɔ deni nɛ.

²⁰ Mena woya kɛwɔ yɛna balan ban leenan gyanɔba gyanɔba de naana Nowa deban kɛn, bɔɔ bɛɛ ba te lɛɛ Wurubuarɛ nombia nɔn di ya deban kɛn Nowa ne yae adakaa dinaa kɛn nɛ. Wurubuarɛ nyinɔ konɔɔ fa wɔ nyi baa kyɛɛkee lee be nombiakumɛɛ man mɔna be bɛɛ. Balan kyomii baale ban be yaanɔɔle yɛɛ balan gyanaara nɛ gyoo la adakaa dinaa kɛn man, te Wurubuarɛ lɛɛ wɔ lee lon kɛn man.

²¹ Mena lon kei yɛɛ yaa nɔba Wurubuarɛ lonkesɔ kɛn ne yeli dee nyin nyeedon nɛ. Wurubuarɛ lonkesɔ kei te yɛɛ lon kɛn gyae ke faafɔ da ayimɛɛ lee da wose man ya. Mɔna lonkesɔ kei nawolo nyi dɛɛ sola Wurubuarɛ bo nyi waa faafɔ da ayimɛɛ pou leki na waa fa daa dinɔɔ kpaakpaate. Kei nawolo nyi lee Yesu Kristo kefon lee yɛn man dɔɔ, te walan ne tale mo konɔɔ man nombia kpaakpaa nyinɔn kɔn Wurubuarɛ gyan.

²² Nɛnɛ nɔn Yesu Kristo te lam adido te ɔ kyaa Wurubuarɛ dunolon dɔɔ. Botɔɔ te ɔ ne di gyoori Wurubuarɛ kpilala, na kpene kamase kɛn ne di don adido botɔɔ nɛ dɔɔ.

4

ɛ kyaa fa Wurubuarɛ

¹ Kristo naa diyem tɛele kei dɔɔ. Mena dɔɔ ɛmɛɛ mɔ ɛ yela mena dinɔɔ kenan̄ ke doo ɛ man. Nawolo nyi akpaa ɲolo de naa diyem mena na, dukum bɛɛ tale di don̄ ɔ dɔɔ bela ya.

² Mena dɔɔ ɔtenate bɛɛ tekaa yela tɛele kei dɔɔ abɔɔ kumɛɛ kegyae ke di ɔ dɔɔ bela ya. Mɔna ɔ sia gyakaa bo nyi waa yɛɛ Wurubuarɛ kegyaebii deban̄ kamase.

³ Gyangba ken̄ na ɛ wɔlɛɛ ɛ deban̄ yɛɛ abɔɔ ɲan balan̄ ban̄ bɔɔ gyen̄ Wurubuarɛ ya ne yɛɛ nɛ. ɛ yɛɛ abɔɔ nkaran̄karan̄ ɲan ɛmɛɛ gbagba ne gyae nɛ bo. ɛ yɛɛ lookum nyɔɔ solon̄ dɛɛse te ɛ yɛɛ desɛn̄ nombia kpu na banɛɛ ɔsom ɲan Wurubuarɛ ne kɔle nɛ. Tekaboe mena, ɛ tina mena abɔɔ ken̄a keyɛɛ yela.

⁴ Nɛnɛɛ te doo balan̄ ban̄ ba te yɛɛ Kristotenawɔ ya nɛ nɔɔ, ɲgba ɛmɛɛ na wɔ bɛɛ tekaa yɛɛ mena abɔɔ nkaran̄karan̄ ken̄a bom bela ya nɛ. Mena dɔɔ bɛɛ tee ɲon.

⁵ Mɔna kaboena nyi mena balan̄ benan̄ baa gyen̄ nyiaa, baa kaa sen̄ Wurubuarɛ siaman na baa tira be nombia ɲan bɔɔ yɛɛ nɛ pou nɔɔ. Wurubuarɛ te desina ɔ wose nyi waa di balan̄ ban̄ be kyaa na be sia, na ban̄ bɔɔ yekee pou nɛ nombia.

⁶ Kei dɔɔ te Kristo gyuuwɔ kekolosi Wurubuarɛ nombia ɲan fa balan̄ ban̄ bɔɔ yekee nɛ. Yen̄ ken̄ bɔɔ yem nɛ yɛɛ kpene ken̄ Wurubuarɛ ba mo bu wɔ fɔɔ, ɲgba mena ken̄ waa bu walan̄ kamase fɔɔ nɛ. Mɔna Kristo kolosi ɔ nombia ɲan fa wɔ, na ba woya ke nyin̄ tale kaa kyaa Wurubuarɛ gyan̄ kekpaakekpaa.

⁷ Deban̄ ken̄ tɛele kei gyae ke gyu kɔ ɔto nɛ ta

bena. Mena dɔɔ ε yela ya agyuen ke doo ηon kyεkyε, na ε ke kyan ε wose na ε ke nyin tale fane fa Wurubuarε.

⁸ Kpene ken kela ken pou yena nyi ε gyae dɔɔ nideli lee ε konɔɔse man. Nawolo nyi akpaa ε ne gyae dɔɔ na, ε ke tale mo nombiakumεε kyεε dɔɔ.

⁹ Ε yεε ηɔɔlale fa dɔɔ nideli ken ε na toron ya.

¹⁰ Wurubuarε faa ε man walan kamase wa abɔɔ anefan ηan kpookpoo. Mena dɔɔ ε man walan kamase waa keε ken ɔ be nyim ne dɔɔ nideli, na waa mo ke kyɔ ɔ tebia.

¹¹ Akpaa ηolo wui yena Wurubuarε nombia ηan kekolosi na, kaboena nyi waa kolosi Wurubuarε nombia bo. Akpaa ηolo wui yena balan kasom na, waa mo don ken Wurubuarε be fa e ne mo som nideli. Akpaa ε yεε mena na gyae ke yela balan ke ta Yesu Kristo dɔɔ lese Wurubuarε yele nombia pou man. Nɔn Yesu kaboela na gyoorobiiri na don pou kekpaakekpa. Amen.

Diyem ken doo Kristo kesila man

¹² Me tebia kpaakpaa, ε na yeli kayeyεε ken ε na yeyεε ne ke yεε ηon gyakolon ηgba kolo wole daale ne yεena ηon ne ya. Nawolo nyi mena kayeyεε kei ne keεse ηon bo keε nyi ε seηεε kenken ε kelεedi man.

¹³ Mɔna ε yela ke yεε ηon gyon nyi ε ne naa diyem ken Kristo mɔ be naa ne. Nawolo nyi kei ne gyae la ke yela ke yεε ηon gyon nideli deban ken waa kaa lese ɔ gyoorobiiri ken debɔɔ ne.

14 Akpaa balan na tee non lee ken e silana Yesu Kristo doo na, emee na nyeebam. Nawolo nyi kei nawola la nyi Wurubuaere felin non o dana gyoorobiiri ne doo e man.

15 E na yeli baa naase e man nono diyem nyi o yee awudiini e yaa nmeelate yaa nombiakumeyeeere, yaa ngba walan non o na mo o noo do balan nombia man ne ya.

16 Akpaa nyi n yee Kristo baale e doo te bee naase nen diyem na, na yeli ke yee nen desen ya. Mona fa Wurubuaere karan nyi Kristo yele ken gyakaa nyan mo doo.

17 Deban te lii ken Wurubuaere waa di balan nombia. O nombia kedi kenan gyae ke fiasse bo lee Kristotena doo. Te akpaa waa fiasse bo lee daa Kristotena doo na, kenan na won ne gyae la ke kon balan ban boo ne lee Wurubuaere nombia nan di ya ne doo?

18 Wurubuaere nombia anmarasen see nan yakowo yenan daale nyiaa,

“Akpaa nyi dana don nyi baa lee balan ban be gbeneen tenee Wurubuaere siaman ne nyee na,

kenan na won ne gyae la ke kon balan ban boo gyen Wurubuaere ya ne,
na nombiakumeyeera doo?”

19 Mena doo balan ban bee naa diyem lee Wurubuaere kegyaebii man ne, kaboena nyi baa mo ba wose do Wurubuaere non o ne yee kpene kamase ne nyinmaa man, na baa kyan be nombia kpaakpaa keyee ken man nideli. Nawolo nyi kpene ken Wurubuaere de yako nyi waa yee na, ken te o ne yee.

5

Pita kekolosi fa kegyiise na tewulεε

¹ Me dana nombii keŋ mεε gyae maa mo see εmεε Kristotena kegyiise baŋ siaman. Maŋ mō me yeε Kristotena kegyia e ηgba εmεε nε. Me naa mena keŋ Kristo be naa diyem nε na me sia, te maŋ mō maa nyiη dekyae kpu na e ɔ gyoorobiiri keŋ man debaŋ keŋ waa bese kōŋ nε.

² Mεε waase ηon bo nyiaa, ε keε balan baŋ Wurubuare ba mo wɔ do ε nyiηmaa man nε dɔɔ nideli, ηgba mena keŋ namensekeεlere ne keε ɔ namense dɔɔ nε. E na yeli ke yeε ηgba beε ηere ηon bo ya, mōna ε yela ka lee εmεε gbagba ε konɔɔ man ηgba mena keŋ Wurubuare ne gyae nyi yaa yeε nε. E na yeε ηgba ε ne yeε ke bo mo gyae koba nε ya, mōna ε yeε ke ηgba keŋ ε ne gyae nyi ε ka som Wurubuare nideli dɔɔ.

³ E na ηere balan baŋ Wurubuare ba mo wɔ do ε nyiηmaa man nyi yaa keε be dɔɔ nε ya, mōna ε yela ε nombia ηan ε ne yeε nε ke gyo wɔ loo na baa kasee ηa.

⁴ Akpaa ε yeε mena na wee keŋ Yesu Kristo ηon ɔ yeε namensekeεlere kegyia e nε de kaa beε lee na, kpene keŋ waa mo tɔ ηon kom nε be gyae ke wɔlεε korakora ya.

⁵ Εmεε alebia na tewulεε mō, mena ke te kaboena nyi yaa yɔkɔse ε wose fa kegyiise baŋ. E popou ε yɔkɔse ε wose fa dōŋa, nawolo nyi Wurubuare nombia aŋmarasenŋ see ηan yakowɔ yenaŋ daale nyiaa,
 “Wurubuare na seŋ tia balan baŋ

bee gyina ba wose adido ne,
 mɔna ɔ na mo ɔ berɛ boele ban
 bɛɛ yɔkɔse ba wose ne.”

⁶ Mena dɔɔ ɛ yɔkɔse ɛ wose na ɛ ka mo ɛ wose do Wurubuarɛ ɲon ɔ yɛɛ don pou Gbenjyoo e ne tɛɛ, na waa gyina ɲon adido ɔ deban kpaakpaate ken man.

⁷ Ɛ mo ɛ nombia ɲan ne takaa ɲon ne pou see Wurubuarɛ siaman, nawolo nyi ɔ na gyuen ɛ wose man.

⁸ Ɛ yela ya agyuen ke doo ɲon kyɛkyɛɛ na ɛ ke doo ɛ wose dɔɔ. Nawolo nyi ɛ kolare ɔbɔnsam ɲon dɔɲɛɛ ɔ ne kili ɲgba wonembu kum ne, ken ɔ ne gyae ɲolo waa kyan tao.

⁹ Ɛ sen kenken ɛ kelɛɛdi man na ɛ ke tɔ e gbɛɛ. Ɛ tɔɔse nyi ɛ tebia Kristotena ban be kyaa tɛɛle kei dɔɔ pou ne mɔ ne naa diyem mena.

¹⁰ Mɔna akpaa ɛ naa diyem deban kyomii na, Wurubuarɛ gbagba waa yela ɛ ka bese sen nideli. Waa do ɲon kakyen na ɛ ka sen kenken. Ʋon yena berɛ pou nyee. Ʋon baake na ɲon nyi yaa ta Kristo dɔɔ na ɛ ke nyin ɔ gyoorobiiri ken kyaa kekpaakekpaɛ ne.

¹¹ Ɛ yela dɛɛ lese Wurubuarɛ yele nawolo nyi ɲon te don pou yɛɛ ɔ wui kekpaakekpaɛ Amen.

¹² Silase kyɔɔ na man te me ɲmarase mena tone kei. Ma gyen nyi ɔ yɛɛ Kristo walan kpaakpaate e ken dekara be doo ɔ man ya. Mɛɛ ɲmarase tɔnebii kei bo maa mo do ɲon kakyen, te mɛɛ gyae ɛ ka gyen nyi Wurubuarɛ berɛ ken ɔ ba mo boele daa ne te yɛɛ dekara ya, mena dɔɔ ɛ sen ke man nideli.

¹³ De tebia Kristotena ban be kyaa Babilon donoo man ne na do non noo. Wurubuaere lese na ban mo ngba mena ken o ba lese non ne. Mena ke te me bu Maake mo na do non noo.

¹⁴ E mo Kristo kegyae ken pukaa donaa do donaa noo. Wurubuaere waa fa emee ban pou emee na Kristo be yee noodokolon ne wosefereh.

**WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA
NŊŊKEBAKESEE WŊLE**
The New Testament in the Delo language of Ghana:
**WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA NŊŊKEBAKESEE
WŊLE**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Delo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 May 2026 from source
files dated 17 May 2025
80e9f745-c10c-5e3f-94bb-9d65aa1a1b11